

Väylävirastolle

**Maantieverkon nopeusrajoitusohjeen päivittäminen, lausuntopyyntö kriteerien vaikutuksista
VÄYLÄ/4030/07.02.03/2024**

Pelkosenniemen kunta lausuu seuraavaa:

1. Millaisia vaikutuksia arvioitte suunnitelluilla maanteiden nopeusrajoitusten muutoksilla olevan toimintaan (aikataulut, matka-ajat, koettu turvallisuus ja saavutettavuus, kävelyn ja pyöräliikenteen turvallisuus jne.)?

Pelkosenniemen kunta ei voi millään muotoa yhtyä Väyläviraston esitykseen alentaa nopeuksia Itä-Lapin vähäliikenteisillä teillä. Kartalla esitetyt alueet kohdistuvat kaikkiin Pelkosenniemen kuntaan johtaviin pääväyliin ja siten kokonaisvaltaisesti kunnan elinvoimaan. Kuntakeskuksen läpi kulkeva valtatie 5:n nopeusrajoitukset laskisivat sekä Sodankylään että Kemijärvelle ajettaessa, ja lisäksi Kemijärveltä Rovaniemelle jatkettaessa. Esityksellä on siis merkittäviä ja koko kunnan aluetta sekä kaikenikäisiä kuntalaisia koskevia kielteisiä vaikutuksia, joiden hyväksyttävyyys arvioiduilla myönteisillä vaikutuksilla ei ole perusteltavissa. Pelkosenniemen kunta luottaa jatkossakin Lapin ELY-keskuksen asiantuntijuuteen arvioida vähäliikenteisten teiden sopivat nopeusrajoitukset.

Vaikutukset aikatauluihin ja matka-aikoihin: selkeästi negatiivinen. Lähimmät isot keskukset sijaitsevat yli 50km päässä kuntakeskuksesta ja Pyhätunturin matkailukeskuksesta, joten nopeusrajoitusten laskulla olisi merkittäviä vaikutuksia elinkeinoelämälle, paikallisille asukkaille ja matkailijoille. Matka-aikojen pidentymiset viivästyttävät koululaisten kouluun pääsyä, koska suuri osa heistä on kuljetusoppilaita. Julkisen liikenteen aikatauluista johtuen koulut alkavat jo nyt kunnassa pääasiassa klo 10.20. Lisäksi pidentyvät matka-ajat vaikeuttavat taksien saatavuutta sekä palveluliikenteen ja koulukuljetusten järjestelyjä. Matka-aikojen pidentymiset heikentävät alueen houkuttelevuutta matkailijoiden, uusien asukkaiden, sijoittajien ja yrityselämän kannalta. Matka-aikojen pidentyminen vaikeuttaa yritysten, kunnan ja hyvinvointialueen työvoiman saantia paikkakunnalle ympäryskunnista. Lisäksi se vaikuttaa haitallisesti työmatkapedelöintiin kunnan ulkopuolelle ja pidentää esimerkiksi vanhempien työpäiviä ja lisää lasten yksinoloaikaa kotona. Lapin hyvinvointialue on keskittämässä palvelujaan Rovaniemelle, mikä entisestään lisää alueen asukkaiden arjen matkoihin käyttämää aikaa. Matka-aikojen pitkittyminen vaikeuttaa tavarantoimituksia ja nostaa entisestään kuljetuskustannuksia kaikilla toimialoilla. Lappi joutuu usein jo nyt maksamaan muuta maata korkeampia kustannuksia välimatkoista johtuen. Näitä muutoksen välillisiä vaikutuksia ei tiettävästi ole arvioitu Väyläviraston laskelmissa.

Vaikutukset koettuun turvallisuuteen: negatiivinen. Matka-aikojen pitkittyminen vaikuttaa negatiivisesti koettuun turvallisuuteen kuntalaisten hakeutuessa sairaanhoitoon Kemijärvelle, Sodankylään tai Rovaniemelle tai odottaessa kiireetöntä ensihoitoa kotonaan. Esitys heikentää koettua turvallisuutta, koska se luo mielikuvan kunnan syrjäisestä sijainnista. Kunnassa valtatie 5:n tai kantatie 82:n taajaman ulkopuolisia nykyisiä nopeuksia ei ole koettu turvallisuutta heikentäväksi tekijöiksi.

Vaikutukset kävelyn ja pyöräilyn turvallisuuteen: ei olennaista vaikutusta. Valtatie 5:n varressa on vähäisessä määrin kävelijöitä ja pyöräilijöitä, joiden matkat kuitenkin sijoittuvat valtaosin alueille, joissa on jo nyt alemmat nopeusrajoitukset. Merkittävimmät riskit pyöräilijöiden osalta koskee ohiajavia rekkoja, jotka eivät nykyiselläänkään saa ajaa yli 80km/h.

Vaikutukset liikenneturvallisuuteen: ei olennaista vaikutusta tai vaikutus on jopa negatiivinen Lapissa. Alhaisempi nopeusrajoitus voi johtaa jonoutumiseen ja lisätä ohitustarvetta. Lisääntyvät ohitukset lisäävät onnettomuusriskiä. Lapin ELY-keskuksen mukaan vähäliikenteisten teiden nopeusrajoitusten laskeminen ei ole vaikutuksiltaan liikenneturvallisuuden kannalta merkittävää.

Vaikutukset saavutettavuuteen, kunnan vetovoimaan, mielikuviin: selkeästi negatiivinen. Saavutettavuus on Pelkosenniemen kunnan ja sen pääelinkeino matkailun elinvoiman tärkeimpiä edellytyksiä. Lapissa on siedetty pitkiä välimatkoja, kun niitä on kompensoinut sujuvat ja nopeat tieyhteydet. Esitys heikentää olennaisesti kunnan vetovoimaa, koska se vääristää mielikuvaa syrjäisestä alueesta. Mielikuvan vaikutukset ulottuvat sekä kuntaan myös matkailualaan ja yritysten toimintaedellytyksiin.

2. Mitä mieltä olette liikenneturvallisuuden parantamisesta nopeusrajoituksia muuttamalla? Millaisia muita keinoja ehdottaisitte ajatellen myös rajallisia rahallisia resursseja väyläverkon kehittämiseen?

Nopeusrajoitusten laskulla ei ole merkittävästi vaikutusta liikenneturvallisuuden parantamiseen Itä-Lapin alueella. Pelkosenniemen kunnan näkemys perustuu tieliikenneonnettomuustilastoihin, Lapin ELY-keskuksen asiantuntemukseen ja paikallistuntemukseen. Ainoastaan valtatie 5:n Pelkosenniemen kirkonkylää halkovalla taajama-alueella nopeusrajoitusten laskeminen 30km/h voisi parantaa jalankulkijoiden turvallisuutta (nykyinen 40 km/h).

Pelkosenniemen kunta tekee ennaltaehkäisevää liikenneturvallisuustyötä moniammatillisessa ja moniorganisatorisessa liikenneturvatyöryhmässä. Ryhmän liikenneturva-alan ammattilaisten, kuntalaisia ja kunnan viranhaltijoita sekä kunnassa toimivien sidosryhmien kesken on pystytty tunnistamaan ja ratkomaan liikenneturvallisuutta parantavia kustannustehokkaita toimenpiteitä. Pelkosenniemen kunta esittää, että Ely-keskusten ja Liikenneturvan resurssit turvataan ja kuntiin hankintaan siirrettävien nopeusnäyttötäuluja. Väyläverkon kehittäminen ja ylläpitäminen on myös välttämätöntä, joten kunta esittää, että maantieverkoston ylläpitoon ohjataan rahoitusta luopumalla Länsirata-hankkeesta. VT 5:n parantamiseen on varattava nopeusrajoituksista riippumatta rahoitusta pelkästään puolustusvoimien ja NATO:n lisääntyneen liikenteen, Itä-Lapin maakuntakaavan tavoitteiden sekä alueella vireillä olevien kaivoshankkeiden vuoksi.

3. Miten maanteiden nopeusrajoitukset tukevat valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman asettamia tavoitteita ja alueenne liikennejärjestelmän kehittämisen suunnitelmia?

Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa on lukuisia tavoitteita, jotka voidaan toteuttaa ilman vähäliikenteisten alueiden nopeusrajoitusten muuttamista. Esitys ei mitenkään tue liikennejärjestelmän kehittämisen suunnitelmia, jossa liikenneturvallisuuden osalta todetaan: "Eriyisesti huomioidaan liikennekäyttäytyminen sekä liikenteen digitalisaatio ja automatisaatio". Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tavoitteissa todetaan mm. "Säilytetään elinkeinoelämän ja työssäkäynnin kannalta tärkeät

yhteydet alueelta maakuntakeskuksiin ja muihin tärkeisiin keskuksiin. Alle tunnin matka-ajan päässä maakuntakeskuksesta olevien ihmisten määrä kasvaa.” ja ” Varmistetaan, että eri alueet ovat saavutettavissa kohtuullisessa ajassa jollain kulkumuodolla tai niiden yhdistelmällä.” Käytännössä Väyläviraston esitys heikentää näitä tavoitteita. Myöskään valtakunnallisessa liikenneturvallisuusstrategiassa 2022-2026 ei kehoiteta laajamittaiseen nopeusrajoitusten laskuun.

4. Muita huomioitasi, mitä?

Esityksen tietoperusta vaikuttaa vaillinaiselle ja herättää kysymyksiä alueiden epätasapuolisesta kohtelusta. Muutos on voimakas myös siksi, että esitetyillä alueilla on nykyään sekä kesällä että talvella 100km/h nopeudet. Esityksen yhdeksi tavoitteeksi on asetettu yhtenäiset käytännöt. Kuitenkin Suomi on yli 1000km pitkä maa, jossa on erilaisia alueita ja erilaisia elinehtoja. Esityksen tavoite ei ole perusteltavissa, kun huomioidaan väestölliset ja maantieteelliset olosuhteet.

Nopeusrajoituksen muutoksia perustellaan vähäliikenteisillä maanteillä kohonneilla kohtaamisonnettomuusriskeillä. Pelkosenniemen kunnan alueella tiettävästi ei ole mitään tilastollista viitettä siitä, että korkeat nopeudet olisivat syynä alueella tapahtuneisiin vähäisiin onnettomuuksiin.

Valtakunnallisesti nopeusrajoitus laskisi 100 km/h:sta 80 km/h:an noin 1800 kilometrillä. Näistä kilometreistä noin 2,7% sijaitsee Pelkosenniemen kunnan alueella ja yli 10% kohdistuu kunnasta maakuntakeskukseen ja lähimpään isompaan keskukseen johtaville teille. Pelkosenniemellä on n.920 asukasta, mikä on noin 0,0016% Suomen väkiluvusta. Näissä mittasuhteissa nopeusrajoitusten lasku valtatie 5:llä välillä Sodankylä-Pelkosenniemi-Kemijärvi ja kantatiellä 82 Kemijärvi-Rovaniemi heikentää täysin kohtuuttomasti yhden kunnan elinvoimaa ja asukkaiden toimintaedellytyksiä. Pelkosenniemen kunta pyytää Väylävirastoa harkitsemaan, onko yhden pienen itälapplaisen kunnan asukkaisiin ja yrityksiin näin voimakkaasti kohdistuvat heikennykset todella välttämättömiä Suomen kansantalouden pelastamisen, julkisen talouden säästötavoitteiden tai edes liikenneturvallisuuden kannalta.

Pelkosenniemen kunta,
kunnanhallitus 13.6.2024

valmistelija: elinvoimajohtaja Sari Niemi
esittelijä: kunnanjohtaja Päivi Vauhkonen

tiedoksi:
Itä-Lapin kuntayhtymä
Lapin kauppakamari
Lapin liitto
Lapin Ely-keskus
Visit Pyhä-Luosto
Lapin kansanedustajat
Lapin yrittäjät